

8. Савчин М.В. Здатності особистості: монографія / Мирослав Васильович Савчин. - К. : ВЦ "Академія", 2016. - 288с. - (Серія "Монограф").

Діана Мельник
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент
Світлана Заблоцька

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси у шкільній освіті особливо актуальні для початкової ланки навчання. Це пов'язано з віковими особливостями молодших школярів: дитина молодшого шкільного віку у зв'язку з особливостями сенсорного розвитку, синкретичного сприйняття навколишнього світу, наочно-практичного характеру мислення, взаємної обумовленості всіх сфер життєдіяльності природним чином підготовлена до засвоєння інтегрованих знань, єдності способів пізнавальної діяльності, що є важливим засобом у вихованні особистості молодшого школяра [5].

Виклад основного матеріалу. Для розуміння важливості реалізації інтегрованого підходу в навчальному процесі важливо знати не тільки способи відбору змісту і методику навчання на інтегрованій основі, тобто педагогічний аспект, а насамперед те, що ми називаємо психологічною характеристикою, тобто значення інтеграції в особистісному розвитку дитини, окремих її психічних якостей.

У дітей дошкільного віку досить рано складається своя "картина світу", визначене уявлення про світ із книг, розповідей дорослих, засобів масової інформації, спілкування один з одним. Знання, які отримує дитина із зазначених джерел, мають досить строкатий, мозаїчний характер. Прик-

ладом цього феномена слугують сумбурні дитячі відповіді, в яких неймовірним чином з'єднуються деталі, імена, події різного характеру. Часто дорослі, не знаючи правильного пояснення, пов'язують це з низьким інтелектуальним розвитком дитини. Але разом з цим, зазначений феномен має важливу перевагу – цілісність. Виховний процес у дошкільній установі ніби зливається із загальною життєдіяльністю дитини [2].

З приходом до школи ця цілісність руйнується через межу між предметами, тобто у результаті предметного навчання знання, набуті дітьми, стають мало пов'язані між собою. Відсутність зв'язків між предметами і взаємозв'язків у змісті призводить до результату, коли учні не завжди цілісно сприймають не тільки навчальний матеріал, але й всю картину навколишнього світу. Знання – цілісне, і таким воно має бути прийняте учнем. Звідси, навчання в початковій школі, особливо перші два роки, повинно мати багато спільного з характером навчання в дошкільний період, будуватися на інтегрованому змісті. Як і дошкільне виховання, однак на більш високому рівні, навчально-виховна система початкового навчання виступає як єдність навчального пізнання й діяльності дитини. Інтегрований підхід до навчання передбачає цю особливість і дозволяє враховувати її при виборі відповідної тематики, добору змістового матеріалу, вибору способів та засобів оволодіння ним.

Провідне місце у початкових класах мають форми навчання, побудовані на безпосередніх контактах учителя й учнів та самих учнів між собою. Це пояснюється специфікою розвитку дітей молодшого шкільного віку та передусім сприйнятливостю до особистого досвіду інших; їх творчого пошуку, емоційних оцінок, захопленості, здатності співпереживати красі в усіх її проявах. Слово і живе спілкування досконало формують особливі форми уваги і пам'яті дитини, розвивають її комунікативні здібності, прагнення зрозуміти інших і бути зрозумілою ними. Інтегрований підхід до навчання передбачає переважно виховуючий діалог, який володіє максимально-розвивальним та творчим потенціалом, виступає системоутворюю-

ючим видом життєдіяльності молодших школярів у навчально-виховному процесі, що забезпечує ефективне формування у них особистісних якостей [2].

Характерною рисою молодших школярів є недостатність їх соціально-морального і пізнавального досвіду. Конкретні умови, місце навчання дітей, їх індивідуально-типологічні особливості визначають специфіку цієї «недостатності» в кожній групі класу. Інтегрований характер тематичного і змістового відбору матеріалу певною мірою сприяють реалізації визначених завдань. Якщо вчитель вважає за необхідне розширити уявлення дітей про природу й життя свого краю, то інтегративними можуть бути такі теми: «Мій край», «Рослинний світ нашого краю», «Моє місто», «Людина і жива природа», «Пам'ятні місця або шедеври рідного краю» тощо. Якщо першочерговими в даному класі є завдання формування конкретного морального досвіду, то темами інтегрованого навчання будуть: «Я і мій товариш», «Як я допомагаю мамі», «Моя сім'я», «Я – учень», «Моя школа» тощо. Звідси, важливим аспектом у вихованні є спрямованість інтегрованого підходу до навчання на розширення соціально-пізнавального досвіду учнів у руслі поставлених учителем конкретних навчально-виховних завдань. Однак інформативність і привабливість змісту навчального матеріалу самі по собі не забезпечують ефективності його засвоєння і розвитку окремих сторін особистості молодшого школяра. Для цього необхідний детальний відбір засобів засвоєння, тобто прийомів навчальної роботи. Тому, ведучи мову про критерії ефективності інтегрованого підходу до організації навчання в контексті виховання особистості молодшого школяра, особливу увагу слід звернути на спосіб організації засвоєння, на виявлення тих інтелектуальних дій, які забезпечують засвоєння знань і в кінцевому результаті – розвиток розумової активності дітей в єдності з моральним досвідом [6].

У процесі навчання молодших школярів необхідне оптимальне використання наочних засобів, оскільки наочне навчання відповідає віковому

рівню розумового розвитку, розширює уявлення про факти та явища дійсності, актуалізує, живить досвід учнів, який вони вже мають. Чим багатша й різноманітніша палітра різно-модальних чуттєвих ознак, що Уява – суттєвий компонент творчого мислення. Без розвитку уяви (фантазії) загальний рівень розумового розвитку досить обмежений. Навчання, організоване в умовах інтегрованого підходу дозволяє використовувати яскраву, змістовну наочність, яка активізує уяву учнів, образні уявлення про виучувані факти, явища, образне мислення[1].

Дієвість інтегрованого підходу до навчання в контексті виховання особистості молодшого школяра зумовлює дотримання таких положень:

- розуміння учителем сутності розвивально-виховних можливостей системи інтегрованого підходу до організації навчання;

- відповідність тематики змісту й засобів реалізації інтегрованого підходу до організації навчання навчально-виховним завданням, меті діяльності вчителя та учнів в даному класі;

- достатня тривалість кожного блоку навчання на інтегрованій основі з метою закріплення набутих знань і умінь та практичного досвіду;

- багаторазове повторення набутих понять і умінь за допомогою виконання різноманітних завдань інтегрованого блоку навчання у поєднанні з морально-етичним змістом;

- своєчасна і доречна зміна інтегрованих блоків навчання відповідно до визначеної тематики [5].

Інтегрований зміст навчання, що містить значний особистісно-розвивальний потенціал, формує у молодших школярів уміння і бажання осмислено в комплексі пізнавати ті чи інші процеси, явища; уміння порівнювати альтернативні погляди; здійснювати правильний вільний вибір; критично мислити, оцінювати та творчо вирішувати проблеми; організаційно-методичне забезпечення умов виховання в процесі навчання, що передбачає добір методів, прийомів та засобів для реалізації інтегрованих